

teatrul tineretului
piatra neamț

67-68

33
de
scrisori
anonime

comedie în 5 acte
de Méhes György

33

de scrisori anonime

comedie în 3 acte
de Méhes György
traducere de Aurel Buteanu

DISTRIBUȚIA :

<i>Sitoia</i>	— <i>Elena Caragiu</i>
<i>Tereza</i>	— <i>Adriana Marina Popovici</i>
<i>Rodica</i>	— <i>Adria Pamfil Almăjan</i>
<i>Irina</i>	— <i>Marga Paulidis</i>
	— <i>Olga Bucătaru</i>
<i>Lucica</i>	— <i>Carmen Galin</i>
	— <i>Luiza Moraru</i>
<i>Top. Igreacu</i>	— <i>Alexandru Lazăr</i>
	— <i>Boris Petroff</i>
	— <i>Laurențiu Nicolau</i>
<i>Toma</i>	— <i>Mitică Popescu</i>
<i>Enache</i>	— <i>Radu Voicescu</i>
	— <i>Theodor Danetti</i>
<i>Cornel</i>	— <i>Ion Fiscuteanu</i>
<i>Nea Luca</i>	— <i>Cornel Nicoară</i>
<i>Ionică</i>	— <i>Ion Bog</i>

Regia artistică :
ZOE ANGHEL STANCA
de la Institutul de Teatru din București

Scenografia :
MIHAI MADESCU

Ilustrația muzicală :
Ing. Lucian Ionescu

Peruci-machiaj :
Elisabeta Popa Mijeu

Regia tehnică : Sufler :
Mihai Marinescu *Viorica Galin*

Producția :
Radu Mircea Răfescu
Florin Burtea

Stagiunea 1967-1968

aria calomniei

Acordată la toate cheile, intonată din cele mai vechi timpuri, aria calomniei continuă să-și găsească interpreții devotați. Un prieten sociolog îmi dădea mobilul psihologic al fenomenului, și explicația eficacității lui, citîndu-mi-l pe Machiavel: „calomniază, calomniază, ceva rămîne”. Același observator îmi atrăgea atenția cu privire la transcripțiile contemporane ale ariei.

Se poate calomnia prin tăcere. Asupra unui om se aruncă un val de noroi, tu asیști la crimă, și taci. E un soi de arie mută, fără cuvinte, dar de efect. Se poate intona aceeași melodie prin mimică doar. Asیști la desființarea morală a unui om și zîmbești. E o susținere discretă a ariei, ca un fond muzical delicat. Vin apoi ariile active masive și pasionante, deslănțuite patetic. M-am întimplat deunăzi într-o familie unde un om de o onorabilitate exemplară a fost pus pe tocător ore în șir de un cor admirabil strunit, în care fiecare participant își aducea, prin suprasolicitare, contribuția sa personală de ignominii. Ceea ce m-a surprins în seara aceea pînă la stupefacție, a fost ușurința cu care erau lansate afirmațiile, frivolitatea cu care erau emise ipotezele, calmul general cu care era ucis, moralmente, un om. S-ar putea obiecta că era vorba de o reuniune familiară, inocentă. Am văzut însă același tip uman operînd în ședință, acolo unde nu mai poate fi vorba de o „bîrfă nevinovată”, de o „suetă” lipsită

de consecințe. L-am văzut pe interpretul acestei arii, în toate ipostazele, uzînd de întreaga gamă a măiestriei lui vocale. L-am auzit folosindu-se de falsetul insinuării ne-nominale, dar cu adresă precisă, i-am admirat știința strecurării aluziilor, precizia creării echivocului, arta cu care reușește să nască dubiul, aura de neliniște în care își învăluie victima, „sinceritatea” mistuitoare cu care își mărturisește grija pentru bunul mers al treburilor, și apelul final clo-cotitor de indignare și responsabilitate, chemînd la atenție și veghe.

A fost o vreme — îndepărtată e drept — cînd am crezut că un asemenea om, dacă mai pot folosi termenul, are o scuză: crede în ceea ce spune. M-am încredințat că-i acordăm niște circumstanțe atenuante nemeritate. În nouăzecișinouă la sută din cazuri nu crede, iar mobilurile care declanșează aria, sînt de ordin exclusiv personal: invidia, interesele meschine, impresia că victima îi stă în cale. În interesul înlăturării acestui obstacol, deci, sînt mobilizate toate forțele. Și nu e cruțat nimic. Se scormonesc hîrtii, se stabilesc punți între fapte care n-au legături între ele, se operează cu citatul trunchiat, se invocă amintiri și mărturii incerte, se denaturează intențiile cele mai bune, sînt puse sub semnul îndoielii inițiativele cele mai curate, sînt negate sau minimalizate realizările cele mai evidente, manevre avînd însă un singur scop, urmărit cu luciditate: distrugerea adversarului presupus.

Și am vorbit pînă acum, doar de aria... cîntată. Fiindcă există și una scrisă.

O cunoștință lucrînd într-un serviciu de specialitate, îmi povestea nu de mult cite-mii de ore se pierde pe an cu descifrarea acestor arii dactilografiate sau scrise de mîna, anonime, semnate sau iscălite cu nume fanteziste, și în care sînt... „divulgate” cele mai neverosimile grozăvii.

Pasionat de fenomen am încercat să-i surprind secretele intime. De cele mai multe ori mecanismul este declanșat împotriva acelor spirite neliniștite, neconținut în căutarea noului și a binelui, a impenitenților, care nu știu, sau nu vor să se împace cu ideea tăcerii, care se leagă la cap tocmăi fiindcă nu-i doare, care ar putea să stea acasă liniștiți și să-și vadă de treabă, dar care nu pactizează — nu vor pactiza

niciodată — cu tăcerea complice cu propria lor comoditate, molcomă și asigurată. Înțeleg, asemenea oameni sînt incomozi, inoportuni, imposibili tocmai fiindcă tulbură bălțile stătute, dezechilibrînd echilibrele precare, amenințînd prestigiile fabricate, notorietățile de mucava. Și atunci trebuie declanșată aria calomniei, marșul ce conduce spre atac.

Fericirea face însă că din ce în ce mai mulți oameni o recunosc de la distanță, că prinde din ce în ce mai puțin și cazuri tot mai rare, că din aria calomniei, tot mai dogită și mai demonetizată, nu va mai rămîne curînd decît o penibilă și ridiculă melodie de caterincă falsă și mizeră, expresie a neputinței, a josniciei, a invalidității sufletești. Principiul enunțat în „Prințul”: „calomniază, calomniază, ceva rămîne”, se pulverizează sub ochii unei lumi atente și capătă el însuși aura de ridicol al unui arpegiu de flașnetă.

Aurel Baranga

„Ce ați spune de un arhitect care, punînd temelile unei clădiri noi, n-ar ști să vă spună ce anume vrea să construiască: un templu consacrat zeului adevărului, dragostei și dreptății, o casă obișnuită în care să se poată trăi comod, o poartă frumoasă, dar solemnă și inutilă,... o simplă bucătărie ... sau, în sfîrșit, o magazie pentru depozitarea a tot felul de vechituri, de care nimeni nu va mai avea nevoie vreodată? Același lucru să-l spuneți și despre un educator care nu va ști să-și definească cu claritate și exactitate scopurile activității sale educative”.

K. D. Ușinski: „Opere pedagogice alese”, ESDP, 1955, pag. 180.

„Anonimele“ lui Méhes György

Literatura cu și despre profesori e săracă. Și mai săracă dramaturgia. Mai cunoscută piesa „Institutorii” de Otto Ernst. Incidental și adiacent la noi „Nota zero la purtare” de Virgil Stoenescu și Octavian Sava și „Corigență la dragoste” de Dorel Dorian. Marele probleme ale relației dintre educație și educator au fost ocolite. Pe nedrept. Și din cauza incomodității subiectului, pare-se.

De aceea comedia lui Méhes György, scriitor de limbă maghiară din România, „33 de scrisori anonime” este binevenită. Atât pentru educatori, cât și pentru elevi. Ea vrea să spună ceva și reușește s-o spună cu mijloacele satirei. Cheia comediei se găsește în replica din final a belicoasei eleve Lucia, cauza tuturor necazurilor : „un profesor nu poate să scrie anonime”, un profesor nu trebuie să se bătălească în noroiul calomniei pentru că natura sa de educator îi interzice, pentru că are o încredere de păzit și apărat : încrederea celor pe care-i educă, al căror exemplu imediat ca om și comportament social este.

Rolul principal în comedie îl joacă această armă a nevrednicilor : calomnia. Din invidie sau din spaimă. De pe pozițiile scaunului răsturnat sau al pseudoprincipialității. Din închistare sau pur și simplu din lipsă de altă preocupare. De dragul de a improșa cu noroi pe semenii sau din credința că a descoperit nodul gordian. Din plăcerea de a semăna discordie, sau din dorința de a plăti polițe vechi. De frica noului și pentru a se ascunde pe ei înșiși după deget.

Calomnia capătă aspectul unor scrisori anonime făcute cu scopul de a distruge un om : pe profesoara de fizică Silvia, femeie intransigentă cu sine și cu elevii, căreia îi repugnă lașitatea, care știe ce reprezintă exemplul personal al profesorului, care nu admite mediocritatea și nu acceptă conviețu-

irea cu superficialitatea.

Un liceu de provincie. Sfirșit de an școlar. Și primul pentru tânărul director Toma, încă sfîngaci, ca la orice început, dar entuziasmat și bine intenționat. Între el și Silvia s-a statornicit o iubire profundă. Și această iubire este amenințată de murdărie, din pricini absolut subiective. Toma a urmat în scaunul directorial profesoarei de matematici Tereza. Din care cauză ea privește strîmb orice i se pare altfel ca în timpul conducerii sale. Din care cauză urmărește, scotocește, pîndește orice pentru a învenina colectivul. Ea folosește armele insinuării și ale aluziilor echivoce. Pozează încoruptibilitatea și responsabilitatea în numele colectivității pe care o vrea subminată.

Martoră indiscretă la dialogul celor doi îndrăgostiți Tereza trece la aria calomniei scrise. Profitînd de faptul că Silvia a lăsat corigentă pe fiica tov. Igrecu, un personaj important, elevă inteligentă dar superficială și puțin impertinentă, Tereza împreună cu Irina pornesc asaltul asupra demnității unui om. 33 de anonime poposesc la părinții elevilor din clasa a X-a B, a cărei dirigintă este Silvia. Altele ajung la secția de învățămînt.

Conținutul reclamației este o capodoperă a genului. Erijîndu-se în „geniul bun” al societății și folosindu-se de oglinda strîmbă a minciunii și a voitei exagerări, prin acumulări de fapte capitale și legi imuabile, autorii anonimei își demască toată răutatea neputinței și a lașității lor. Ea este sinteza atîtor și atîtor anonime care au amărît și continuă să amărască viața cadrelor didactice.

Pus în fața acestei situații colectivul de cadre didactice e obligat să aleagă, și opțiunea sa este fără echivoc. În final noua lovitură pregătită cu fățărnicie de Tereza și Irina își găsește oprobiul general.

Josnicia este înfierată prin ris. Forța satirică a risului este tonică și mobilizatoare. Și plină de morală.

Iar concluzia este organică și fără echivoc: încercînd demoralizarea „dușmanului” anonimele îi anulează ca oameni tocmai pe creatorii lor.

COLABORATORI TEHNICI :

Pictor executant : GRI. PETRESCU

Lumini : V. POPOVICI

Sonorizare : I. PUIU

Tipărire : M. ILIESCU, M. SA VA,
C. STINGU

Croitorie : D. DINU, M. BORCEA
GH. DUMITRU

Tapiterie : I. HOGEA

Recuzită : I. TOMULEASA,

Minuit. decor : GH LUNGU, GH. CRIȘU
M. ANGHELESCU

Cabinieră : VALERJA PINTILIE